

ქუჩის სახურები

ათაყვინთ სალიტერატურთ აჟურნალი

№ 4.—1915

მიიღება ხელმოწერა 1915 წ., თეატრი და ცხოვრება“-ზე

25 იანვარი

მგობანი ი. გრიშაშვილი
სალიტერატურა-სამუსიკო საღამოს გამართვის გამომსახალზო სახლში 27 იანვარს.

№ 4

ფელიქადი
მისაბი

წლიურად 5 მ., ხავევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანს“ის სტამბაში. მისამართი: **თფლის** **რედ., „Театри да Цховреба“ I. Имедашვილი**

ხელ-მოწერელი წერილები არ დაბეჭდვება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება. სორაპანსის სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41

№ 4

კვირის 25 იანვარი

1915 წ.

25 იანვარი

ყოველი ჩვენგანის მოვალეობა.

ყოველი ჩვენგანი თავის მოვალეობის ნათლს მიიხსნის რომ პირ-

ნათლად ასრულებდეს სამშობლოს წინაშე, მაშინ აბუჩად აღარავინ აგვივდებდა..

ჯერ კიდევ ვერ შეგვიგნია, რომ ჩვენი ბედი ჩვენვე უნდა გამოვქველოთ ჩვენის საკუთარის ხელით, ჩვენის გამარჯვლებით. .

ჩვენ დღემდე უმთავრესად ჩივილისა და მათხოვრობის გზას მივსდევდით..

დასაგმობია ერთიცა და მეორეც. .

სამშობლო გვავალებს: დღეს, როდესაც ქვეყანა არეულია და „ძალი პატრონს ვლარა სცნობს“, ვიცნოთ ჩვენი სავი, თვით-აზროვნობისა და თვითშემოქმედობის გზას შეუდგეთ..

ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების ზედაპირი დამპალია, ერის აღორძინება ქვეიდან უნდა დაიწყოს. .

რა გზით?

ყოველი ქართველი, სამშობლოში თუ სამშობლოს გარედ მცხოვრებელი, მოვალეა ყოველის ღონისძიებით ეცადოს ქართული კულტუროსნობის გავრცელებას,—ამისთვის დიდნი საქმენი კი არაა საჭირო, არამედ დიდი სიყვარული და თვითშეგნება: ყოველმა ქართველმა, სადაც კი იმყოფება, თვის მახლობელ-თანამემამულეთა შორის გავრცელებულ ქართული მწიგნობრობისა და თეატრის სიყვარული—ქართული წიგნი, ჟურნალი, გაზეთი; ერთი სიტყვით ყოველივე ის, რაც გამოჰხატავს ქართულ აზროვნება-მისწრაფე-

ბას, შეადგინოს დრამატული წრე ანუ წ. კ. ს. და საქმით მოეხმაროს მათს აღორძინებას, ხალხში შეიტანოს განათლების შუქი, მამულიშვილური თვითცნობიერება, ხელი შეუწყოს თანამემამულეთა ეპრობის, ხელოსნობისა და წარმოების განვითარებას.. ოჯახისა, სკოლისა, ეკლესიისა და საზოგადოებაში, სადაც-კი ბინადრობს, გაამეფოს მშობლიური სული, აზროვნება, ქართული ენა-მეტყველება. .

და როდესაც თითოეული ქართველი თავის თავს მთელი სამშობლოს – სრულიად საქართველოს მონაწილედ გამოაწრთობს, ხოლო სამშობლოს – თავის მაწოვარ ძუძულ გაბედულად აღიარებს, მაშინ უქნარობა თავისით გაჰქრება და ჩვენსწინსვლას ვერღარა შეაჩერებს..

ვინა ხარ, ვინა, ცის ანგელოსი

თუ ჯოჯოხეთის ზრახვა და ვნება?..

— „მე ვარ ასული საქართველოსი! მე ვარ, მგოსანო, შენი ოცნება! „

გამომეღვიბა .. შემს ყურთბალიშხე მხურვალე ცრელი დამძინებოდა..

ვინატრე: ნეტავ იმ ტკბილ სიზმარში სამარადისოთ დამძინებოდა ..

მ ე ნ

პიეტა ანტიბაშვილისა

ომი!—ომი!—
თითქო სხვა ღვთაებრივ დანება სიფიქრი
და სხივრება...

თვითონ ხელფანებან-კი მიაიწვას ამ სანთ-
ნელეპამ და, მკვ. რუსეთში, თუ თითო-ობრულად
მკრთალი რამ წამოიღოს ხელფანთ, კერძო ომის
შესახება, ომის გარშემო.

ძნელია ომის მხარის აქტებს. მეტად მწვა-
ვეთა გვრძობით სიამდვილეს და განუძება შეუძ-
ლებულია... მაგრამ, როგორც თანამედროვეებს
ამ სანთნელეპის განცდისა, სმირად ბრმა და
გაუწივრელი მოთქმა-ტირილი გამოვვიდის, მე-
ტი არაფერია.

ეს ძლიან მკვანებს ჩვენებურ ჭირისუ-
ფალთა გოდებას: გული ძვირით, ტირიან და
ბღაყიან, მხოლოდ მათ სიტუებში რამდენი
უსირობას, რამდენი უსამართლო სიტუებები, რამ-
დენი გაუგებრობას.. ჭირისუფალს არც კი
შეუძლია რაღაც დაწინაღობის თვისი უბედურება—
ის მხოლოდ განცხადებულ გულის შესთქმ
ობხრას აღმოუტყუებს...

და, აი, მკვ. რუსეთის სიღრმეო დარგში
ასეთი უსთქმობა ბიესები ამოატყუებო დღე-
განდელმა მდგომარეობამ. თვით ლეონი და ან-
დრეევის უკანასკნელი ბიესა ჩემოვე, კანონი და
თავისუფლება* ატეო უკანასკნელ მოძახილია
ჭირისუფალთა ზარისა...

რუსეთის თეატრები ტივისო სამსეღრო
შინაარსის ბიესებით და, რად თქმა უნდა, ევე-
ლად მათგანი ან ძლიან მკრთალი, ან და მხო-
ლოდ მოუხეშე გრძობათა აღმძვრელი. არცა
აქეთ განსეული ასეთ ბიესებს.—ერთი, ორი
წარმოადგენს და შემდეგ არეონ კეპებს ამ
ბიესებს.

ზოგი ამბო ს: თვით ცხოვრება მეტი ს-
შინელებითაა მოცული, ვიდრე გვიანტყვენ,
თვით დღევანდელი სინამდვილე მეტი დრამა,
როელი და ფერადოვანი, ვიდრე ხელფანთა
მიერ ნახევრები სურათებო...

ზოგინც ამტკიცებენ, შეუძლებელია თვით-
მომქმედმა ბირმა, თვით დღევანდელ ცხოვრე-

ბაში ჩარეულმა სიღრმეითა და ებიურად კადმოგ-
ვრეს დღევანდელი თვისი განცდა.. ამას დრო
უნდა, ერთგვარი ფილოსოფიური, დამშვიდე-
ბული გამოწითობა ნახელფანებისა კანტორი-
ბის აზრსა და გრძობასმა, რომ შემდეგ ხელფ-
ნების სურცნაო ბრინჯაო ჩამოვლიბდეს..

მართლაც იტუვიან ერთნაი და შეგონიბ.
კანტორიბთამ ამ ივის ხელფანების ასეთი ნა-
წარმოებო, რომელიც თვით ისტორიის ქარიშ-
ხელთა შესთქმების დრას წარმოშობილიყო.
ეს მომხდარა შემდეგ, მონაქტეებსე აი, ჩვენ
გუშინაც: საფრანგეთის დიდი რევოლიუცია
მხოლოდ 40—50 წლის შემდეგ კადმოგვრეს
მხატვრულ ფერადებით რომანტიკისმა ვიქტორ
ჰიუგომ და კიდევ უფრო გვიან რეალისტების
ერკმან-შატრანმა. რუსეთის განმავითვისოფლე-
ბელ მოძახიბის ხომ ჭერ კიდევ არ განსენია
მისი ნამდვილი მკლახნი, თუმა რამდენიმე
მხატვრული ნაწარმოებო უვეგ ჩნდება თანდათან.

სახლადრატოთ ეტუობა ანგარისშ უწივენი
ამ გარემოების და, აი, თატორის სეფროში,
გაფეთების ამბოვი მოაქეთ, რომ მკვ. ლენინდ-
ში სურულიად ვერ შესედეობთ სამხედრო შინა-
არსის ბიესათ.

ვთფილს ერთი, ისიც იმ მხრივ, რომ ქა-
დაკებდა სავადლებული სამხედრო ბეკარის შე-
მოღებას ინგლისში.. ეტუობა ავტორმა ველ-
მითობისა...

როგორც ვსთქვი, მართლაც ძნელია
მოთმენა და მხარის აქტებს.—თერთის თერთიად,
მკვრამ გრძობას რას უხვამ!.. მხოლოდ ამ
გრძობას გამოთქმას დიდი ტაქტი უნდა, დი-
და სიმხეილე. . თუ იცი, რომ დღეს გოდებ-
ის და ტირილის მეტი არა მოგისდება-რა, უნდა
ეცადო, რომ ეს შენა გოდება აზრანი მინც
ევეს—თუ ბრატუატი, ბრატესტის კილო
სწორად უნდა იქონ აღებული.

გვიანსენით ისევე ჩვენებურ ჭირისუფლე-
ბი: როგორც ვთქვი, უმრავლესობა მათ შორის
ბღაყის და გაჭიკვის უკანასკნელ ეოველივე
ეს შესახარის მხოლოდ უურისთავის და სრულიად
არა ხვდება გულს, მაგრამ აკერ მოდის რომე-
ლიმე უფრო შეგნებული მოტირადი და სრუ-

ღიად უფიქროთ, ჩაგრამ დაღაგებით, დინჯად, — არც წვერს იგლეჯს, არც დაწვეს იხიკს — ტრემლ-მორეული, ლაკონიურად უბრადოდ, მაგრამ შიკვეთიანი სიტყვებით გაგაგვიბინებს მომხდარ უბედურების სიშინელებას, გაგხდის ზიანს მისი ჭირვებისას...

და, ი, ანტიბაშევიც .. ეტობა კარგი „მოტორი“ უფიქროს, კარგი „მთქმელი“... მისი უკანასკნელი ზიკსა „ომი“, ეს ჭევიანი კარის პროტესტი, რომელსაც არ შეიძლება არ თანაუგრძნო. . იგი უბრადოდ, მქრადი სხეებით გაგარძნობინებს ამ პროტესტს... მხატვრულის ბეგრ არა ხსლავს-რს ზიკსას, მაგრამ უსათუოდ სათაეტროთ დაწერილია, კარგის კამერტონით არის აღბულები ჭინგი, ღირიული ადგილებიც სათ.ნაღოთ შეზომილი და მთლიანი სურათი პრეტესტის სელმოსაგლით გადმონკრულია.

არბიაშევი სომ საზოგადოთ გაბედული მწერალია. ის თამამად იტყვის ზოგჯერ იმას, რასაც სხვა ან მალავს, მაგრამღებოთ იუბნებს და ეს გაბედულება მას არც ამ ზიკსაში უკუ უგდა. იგი ზირღანირ გამობს ომიანობას. სტუდენტის ზირით ერთ ლდაგას ამბობს: ომიანობა საზოგადოთ კარბობობის უდიდესი სისულელეა...

კარგ მოგესხენებოთ ფრანგული ანდაზა: „ნამომღრნჯალის ოჯახში თოკზე არავინ ლანანკობსო“.

ამის თქმას გაბედვა უნდა! მთელი ქვეყანა ომის მსიხობით არის შეზერობილი და ამ დროს თქვენი, შეიძლება ძალიან ძველ სიტყვას, მაგრამ მანინ გაბედულად ეუბნებით, რომ ომიანობა უდიდესი ბანბაროსობაა, ნარჩენი გულურობისა, რომელიც ბოლოს უღებს უფიქრ გულტრულ მისწრაფებას ლდამიანისო...

უთუდა ამ გაბედულობის გამო აკრძალეს ზიკსის წარმოდგენა მაგ მოსკოვში, მაგრამ ჩვენი ქვეყანა სომ ახირებულობის ქვეყანაა და ის ზიკსი, რომელიც მოსკოვში აკრძალეს, ბაქოში აკერ მეხუთად იდგებებს და ხსლბიც დიდძალი ეტანება, მიუხედავად იმისა, რომ სიტანტო ქალაქების ზრესა და ადგილობრივებე კი მტრულად შესკდნენ ნაწარმიებს...

როგორია ზიკსის შინაარსი? ამაზე შემდეგ ნომერში.

შეგვარების

გრიგოლ ანაშვილი

(10 წ. სასტყენო მოღვაწეობის შესრულების გამო)

გ. ანაშვილი

სასხლხო თეატრს დღემდე ბევრს გურის კტი და ქალი გაზოსკენია თანამშრომელ --- მზრუნველად, რომელთაგან ზოგი საარმოიოდ მოდიოდ, ზოგი გულის გასართობად, ზოგად ზირადი სარგებლობისთვის

სოლო ძლიერ მტირე ნაწილი საქმის წმინდასიუფარულით.

და ეს მოკრე ნაწილიც ნამდვილი ხსლხის გულდინა მონახუთქი, ხსლხის სორტი სორტიანია — ძალი ძვალთაგანი უფიქროს და არის.

სწორედ ამ წრეს ეკუთვნის გრ. ანაშვილი, რომლის სსტყენო მოღვაწეობა 10 წლის შესრულებას სსხ. თეატრი დღესასწაულობს ოთხშობათს, 28 იანვარს. იგი ზირფლხსნად შემთხვევით გაზნთულ წარმოდგენებში მონაწილეობდა სოლომე, ბოლოს სასხლხო თეატრს მიაშურა და 1904 წ. სტყენისთეგში ზირველად რშეოსსაგლიან ადგილში მიიღო მონაწილეობა. მას შემდეგ დღესადღემდე საქმისთვის არ უღაღრბია და, მიუხედავად იმისა რომ ოჯახის სარჩენად დლიურად მუშაობდა და მუშაობს (ხელფასიანა), ბევრი დამარბოლებული მიხსეუბი ეღობობოდა, მინც უანკაროდ მუშაობდა სასხლხო თეატრის გასაღლიერებოდ. იგი მანინც და მანინც დიდს როლებს არ ასრულებს, მაგრამ რასაც იკისრებს; უფიქროს კანსაკურებულის ტემოგნებოთ და თავისებური იერთ შესარულებს სოლომე. გრ. ანაშვილმა თავისი მოხდენილი და დავიერებულოთ თამაშით არა ერთხელ გვიჩვენა, რომ უშიშნელო როლებს შესრულებიც შესაძლებელია დიდებულად.

უსუსურებო დღერძმელობას სსეკარულ სსხ თეატრის სბედერიოდ. **გ ჯაბაური**

ოჰ, როგო იხორღოთ...

ხელად ამ ყვავილს? მას მე ვინახავ მოსაგონებულ დ იმ წარსულისა, ოდეს გულის სწორს გავეუზიარე გრძნობა აღმტატი სიყვარულისა...

გაუთიარე და... იმის შემდეგ დღესაც არ ვიცი, სად არის, სადა?... ოჰ, რომ იცოდეთ, როგორ ვტრფოდლი! ოჰ, რომ იცოდეთ, როგორ მიყვარდა!..

ქნარი

ს ე მ ო ნ ა კ ვ ნ ე ს ი

მშვიდობით! დაჰკრეს საყვირისა,
 კვლავ მეძახიან ბრძოლაზე:
 საჩუბრად, სისხლის საღვრელად,
 თოფის, ზარბაზნის სროლაზე:
 მიხედ მივალ—ვერვინ დავცინებს
 ლაჩარის შვილის ყოლაზე...

არ ვიცი, მკითხველო, წაგიკითხავს
 თუ არა ის, ცხოველი გრძნობით გამო-
 ბარი, ობოლი მარგალიტი ჰოეზისა, —
 ვაჟას ლექსი, *) რომლიდანაც აღებულია
 ზემოდ მოყვანილი სტრიქონები. მე კ, რამ
 დენად მეტს ვკითხულობ, იმდენად უფრო
 მიზიდავს ეს სხარტულად და ღამაზ ფორმა-
 ში ჩამოყალიბებული ნაკარნახი გრძნობა —
 სურვილებისა, რითაც მოკულია, ვფიქრობ,
 ყოველი მგომარი იმ ასიათსიანი ლაშქრისა,
 რომელიც ისრეთი დაუზოგველობით გაიყვა-
 ნა ჩვენმა პატარა მხარემ ახლანდელ უმაგა-
 ლითო ბრძოლის ველზე ..

„მხედ მივალ — ვერვინ დავცინებს
 ღაჩარის შვილის ყოლაზე.“

ამბობს ჩვენებური ჯარის კაცი, მისი
 გრძნობა-გონების მესაიდუმლოს — ვაჟას პი-
 რით. თქვენ შეგიძლიანთ ქართველ კაცის
 ბუნებაში ბევრი რამ ნაკლი იპოვოთ, მაგ-
 რამ მასშივე რომ ჩაუქრობეოი რანდული
 სული ტრიალებს, იგი რომ ბრძოლს ველ-
 ზედ ულაჩარი შვილის სახელს არ ატარებს“
 და „ნადრახ სიოცხლეს სახელოვან სიკვ
 დილს ამჯობინებს, — ეს, როგორც ვაჟავე
 ამბობს, „თამარის ბარტყებს“ დაუმტკიცე
 ბიათ მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში და
 ამისავე აურიცხველ მიგალითებს ჩვენ ყოველ
 დღე ვკითხულობთ გაზეთებში, მაგრამ, — ვაჟა-
 ვე ამბობს:

„ნეტავ თუ არ გვატირებენ
 ბოლოს ვაჟაქტურ შრამაზე?!”
 ნეტავ თუ დაგვიფასდება
 ქართველთა შეიღების ამაგი, —
 არ ექნა საუფაგ-ქორნედა
 ჩვენი ღამაზა ალაგია...“

აი, მართლაც დიდად საგულისხმიერო
 სიტყვები, რასაც ღრმად უნდა ჩაუკვირდეს

ყოველი შეგნებული ქართველი!.. ვინც კი
 ზერეთეთაც არის თვალ-ყურს აღენებს ჩვენს
 ეროვნულ ცხოვრებას, იმას კარგად ეცოდინ-
 ნება, რომ ჩვენმა პატარა მხარემ გაიყვანა, —
 ჯართ უფროსებს გარდა, — 200—300 ათასი
 ჯანით სავსე ვაჟაკი, — მშრომელი ნაწილი
 ხალხისა, რომელიც ისრეთის თავდაუზოგვე-
 ლობით ეწირებინა, ცხრა მთას იქით, საერ-
 თაშორისა ომს... ჩვენი ქვეყნის ვერც ერთ
 კუთხეში თითქმის ვერ შეხედვით ვერც ერთ
 ისეთ ოჯახს, სადაც არ გლოვობდნენ ან
 მამას, ან შვილს, ან ძმას, — ოჯახის იმედს
 — მარჩენელს. მივლ მხარეს თითქოს გლო-
 ვის ძაძა გადახურებია: ყველა თაფჩაქინდრული,
 ჩაუქრებული დაიარება, აღარავის შერჩენია
 ხალი ი ვართობისა. ასეთ ღიდ მსხვერპლს
 სწირავს ჩვენი მხარე იმ, ვიმეორებ, კაცობ-
 რიობის ისტორიაში უმავალითა ხოცვა-ჟლე-
 ტას, რომლის წარმოშობა — განვითარებაში
 ჩვენს ერს არავითარი დანაშაულობა არ მი-
 ძღვის, გარდა იმისა, რომ:

„გუდაღობთ რომ საქართველოს
 ვუშველათ ჩვენის სარჯითა..
 სამშობლოს ბედნიერებას
 ან გესურს ვეყიდათ ვადითა,
 ნადღს ვაძლევთ ჯანს და სიფიცხეს,
 ნამუსი დავიტავთა...“

არ გვინდა ჩვენმა მოძმე-რუსის ხალხმა,
 იფიქროს, რომ საერთო სახელმწიფოს გაქირ-
 ვების დროს ჩვენ მძურად ხელი არ გაუ-
 წოდეთ... მაგრამ რატომ ხდება ისრე, რომ
 „სხვისი ბამბაც ჩხრილებს, ჩვენი კა-
 კალიც-კი არა!?“ აბა თვალი გადაავლეთ
 მივლ რუსეთის პრესას, თუ თქვენ იქ შეხ-
 ვდებით რამე საგულისხმიეროს ჩვენ ეროვნულს
 ჭირ-ვარამზე, თითქოს ჩვენ, როგორც
 ეროვნული ერთეული, არც კი ვარსებობ-
 დეთ ამა ქვეყნად... თუმცა ამაში არა მცი-
 რედი დანაშაული ჩვენვე მიგვიძღვის:

ამ საერთო შეხლა-შეჯახებამ თით-
 ქმის ყველა, ჩვენზე მცირე რიცხოვან ერებ

*) იხ. „სახ. ფურც.“ № 184

საც კი, ჩაუსახა იმედი პოლიტიკურ აღორ-
ძინებისა, უკეთეს მომავლისა. და ამ სანტა-
რო სურვილმა დაივიწყა შინაურული უთან-
ხმოება, მჭიდროდ შეაკავშირა მათში სხვა-
და სხვა კლასები, წოდებანი და შეათანხმა
ეროვნულ თავისებურობის და მიწა-წყლის
შენარჩუნების სურვილმა. და ამ დიად ისტო-
რიულ მისიაში მათ მხნედ უძღვება ინტელი-
გენცია, — შეგნებული ნაწილი საზოგადოები-
სა. და აბა თვალი გადაავლეთ: რამე ამის
და გვარი ხდება ჩვენში?!...

ღროა ყურებიდან ბაზმა გამოვიძროთ,
ღრმად ჩაუკვირდეთ არსებულ, შეიძლება
გაუმეორებელ პირობებს, თუ გვინდა,
მგოსნის თქმისა არ იყოს:

„საქუაგურონება არ იქცეს
ჩვენი ღამისა ჯღავი...“

გ. ახალციხელი.

ს გ მ ნ ი ა !

ჩამომხსენით, ნუ მიზნავთ საღ მსუ-
ბუქ ჰაერს. ცბიერნო! ცრემლით ნუ მისვე-
ლებთ ღბილსა სარეცელს. რად მინდა ცრე-
მლი, თანავრძნობა უკანასკნელ წუთს? ჩემი
სიკვდილით მე ვამარცხებ ტანჯულ სიცოც-
ხლეს.

გააღეთ კარები, დახურული ვიწრო
ფანჯარა. მზის სხივები ნახ აღერსით მიხუ-
კავს თვალებს. ნიავი ვარდ-ყვავილთა სურ-
ნელებას უკმევს ჩემს ცხედარს, და „სულ-
თათანას“ მიგალობს მსრბოლი მდინარე.

ცელქ გაზაფხულის ერთგული შვილი
მისვე გულმეკრდზე ვეთხოვები სიცოცხლეს
შავ ბნელს

ჩამომხსენით! სიკვდილის ჩრდილი
ნახი ღიმილით მიახლოვდება..

ოჰ! უთხარით იმას, უთხარით, რომ მის
ხსოვნას ცივ სამარეშიც ვერ შეველევო.

მთხ. ხომჯინიძე

მსახიობი ალ. იმედაშვილი
შარყი შ. ქიქოძისა

რ წ მ ე ნ ა

ვეძღვნე კ—ს.

„შემინდე, ძმაო, არ მაქვს და რით შე-
გიწყალო!“

— რა ცივი, შეუბრალებელი პასუხია.

არ მაქვსო და... ოკროს საკინძებით შორ-
თული სამოსელი მზესავით ელვარება,
თვალ-მარგალიტით ამოწყობილი სამაჯური
გარემოს ანათებდა...

და მე, ლუკმა პურის მონატრული,
ბოგანო, კარ-და-კარ მოხეტიალე, სიცრუით
გამისტუმრა:

„შემინდე, ძმაო, არ მაქვს და რით შე-
გიწყალოო!“

— შთამაგონე, ზეციერო მამაო, ვინ
აღმოგვგრა კაცთა გულიდან მცნება:

„გიყვარდეს მოყვასი შენი, ვითარცა
თავი შენო?“

— ნუ თუ ამ მცნებას დაეკარგა გამ-
კურნელი ძალა თვისი!

— ნუ თუ შენამდე აღარ აღვავლენს,
ყოვლის მოწყალე მამაო, რომ ისევ შთა-
გვიწერგო განდევნილი კაცთ-სიყვარული!

— ნუ თუ განწყვიდის ცეცხლში აღარ გა-
ნივლება ცოცხილი სული ჩვენი!..

...„შემინდე, ძმაო, არ მაქვს და რით
შეგიწყალოო“...

მწარე ამოხსებით დაამთავრა გონება-
მიხილმა მოხვედმა მახვილზე ბასჩი სიტ-
ყვები და სასოვები ხელაპყრობილს უფლისა-
კენ მიღებული სასოწარკვეთილი თვალეში
ზეგარდმო მადლით გაუშუქდა ..

გ. დათიაშვილი

ქ ე ლ ი ბ რ ძ ნ ე უ ლ ი

დრამატიული პოემა 1 მოქმედებად

(გაგრძელება.—იხ. „თ. და ც.“ № 2-3)

ძნეო უთხარ მოვიდეს! სეკებს თავით
დაიწუთას. შეკრდ გადაშლილი ნება-ნებით სუნთქავს
ძვირფას ქსოვილიან ტახტზე მიესვენება, შემოდის
ჰანგო. მდაბლად თაყვანს სცემს. ერთმანეთს დიდხანს
უმზერენ. ჰანგოს უნდა რაღაც ჰკადროს, მაგრამ ქალის
მწვენიერებით შეპყრობილი მზერად გარდაიქცევა დიდი
სიჩუმე. შემდეგ ძნეო იტყვის:

მოახლოვდი, მოდი აქა!
მომესწრაფი ნორჩი რათა?
ვინ ხარ, კრამო, სადაურ?
მითხარ შენი საცნაური.

ჰანგო მუხლს მოაუყრას მთრთოლვარე ხმით
შუქთა მფრქვეველო! მე ვინც ვიყავ, ერთხელ
ვიტოვდი!

თავი დავკარგე, რაცხან გულში შენ ჩამივარდი:
დღეს რაც ვარ, ამას შენ თვით ჰხედავ:
შენდა შემტოვდი,
რომ მსურს გემონო, შემოგკადრო ამ გულის
დარდი!

სიზმრად გიხილევ და ოცნებით შემოგეტრფოდი,
მთელს სამყაროში შორეული ერთი მიყვ რდი!

ძნეო მინც მომიყევ შენი ამბავი და კიდევ
სხვათა.

ვინ ხარ? სით მოხვალ? შენს ყურის გდებად
მე ვარ აწ მზათა!

ჰანგო

გრძელია ჩემი ამბავი და, თუ არ შეგაწყვენ..

ძნეო მძიმე რსევით ხელს გაუწყდაის
არა, მომიყე!

ჰანგო

ისმას ძაღვან ნეჯი მუსიკა

სიყვარულმა შემასხა ფრთანი —
გადმოვიარე ზღვა, ხმელეთი, მაღალნი მთანი;
ჩემი სამშობლო ტურფა მხარე მზიანეთია!
იქ ჩემი ერი კეთილდღეობს, შემეწე დმერთია.
მე მისი შვილი მას ჩანვის ხმ-თ

ვქმნი აღტაცებით.

მყავს ორი ძმაცა. იხსენიებს ხალხი მათ ქებით,
ერთი თუ ჯართა სარდალია და გმირთა-გმირი,
მეორე დიდად განსწავლული, ვით ვინმე მწირი.
მე ჰანგო მქვიან, რაინდს გმირო,

უფროს კი ბრძენო.

შემოჰნატრიან ჩვენს ცხოვრებას:
„ნეტარ ხართ ძენო!“

გმირო ომობს და მტერს იშორებს,
ამხნევებს მხდალსა,

ბრძენო ღვთაებრივს. კანონს უწერს
და სამარ თალსა,
მე მისი აზრი ვერ მიკლავდა სულის წყურვილსა.
ბუნება ჩემი აღმინთებდა სულს სხვა სურვილსა.
გითხარ. თუ ერთხელ სიზმრად გნახე

და გიძღვევ ქება,
ესთქვი: იგი არის ჩემი ლტოლვა და მისწრაფება.
მაგრამ სიზმარი ერთხელ გვატკობს
და შემდეგ ჰქრება.

გნახე და კიდევ ამის შემდეგ დავკარგე შეგა.
სოფლად ვსცხოვრობდი და სოფელში

თუ რა ჰხდებოდა,
ალარ მესმოდა, შეყვარებულს გული მზნდებოდა,
სული ოცნებით შემოქვილი,

შფოთვით მღელვარე
მოგესწრაფოდა, რომ ენახე სატრფო ელვარე.
სულში ჩათხრობილს მომესმოდა ხმა იღუმალი:
„წადი, ეძიე შენი სატრფო და დედოფალი!
წამოსვლა კიდევ დავაპირე: ჩემი განზრახვა,
ძმებს გავუძღვადენე, არ მიჩრჩის
მათ შენი ნახვა.

და რა გზა ჩემი შენს საქებრად
ვერ წარმემართა,
ამ გულში ბოღმა და წამება ზღვად აღმემართა.
სულის ლეღვისგან ავად გავხვდი
და დავუძლოვდი.

ხალხმა ხომალდი გამიკეთა და გამოვსტორდი.
გამომაცოლა ჩემმა ერმა ამაღა მხლებლად.
უფროსი ძმებიც თან გამომყენენ შენს სა-
ძებნელად.

ზღვას რომ გაოცვდით, გზას ვიკლევდით
ხმელეთზე ძნელად.

ბევრგან გვხვდებოდა დაბრკოლება
ჩვენს სატანჯველად
მაგრამ მე ამ დროს მომესმოდა ხმა იღუმალი:
„წადი, ეძიე შენი სატრფო და დედოფალი!“
ტყე ვავიარეთ, ენახოთ, სამად გზა იყრებოდა.

„რომელს დავადგეთ“? ძმებსა დარდი
გულს გვეყრებოდა.
ბოლოს სთქვა ბრძენომ: „სამი გზა,
სამნი ვართ ძმანი.
მე მარჯვნივ წავალ, გმირო მარცხნივ,
რომ მოსჩანს მთანი,
შენ კი პირდაპირ შარა გრძელი გადაიარე“;
და მეც პირდაპირ გამოვსწიე, ვნახე ეს არე.
ამაღა მყავდა. დამეხოცა გზაში მე ყველა.
ოდეს მოვადექე მეცხრე მთასა, მომეცალხენა.
ვიხილე შენი ბროლის კოშკი

და ტურფა მხარე.
ვიღრე შენამდის მოვხსწვედი სამს წელს ვიარე.
ვინ იცის ძმები დამელუხნენ, ჰპოვეს სამარე.

ძნეო რად სწუხხარ, ყრბო! —
იმ სამ გზასა, სად დაჰშორდით,
ჩემკენ მოჰყავს არსი ყველი;
ზოგი დიდის დაბრკოლებით,
ზოგიც ჩქარა, ზოგიც ნელა!

ვინც ჩემს ძებნას შეუღებდა,
ამ ჩემს კოშკსა ვერ ასცდება!

შენსა ძმებსა აქა ჰნახავ,
ჩემსა რჩევას თუ გაიგონებ
და შენს ბაგეს ჩემს ლბილს ბაგეს
არ დააკონებ,

იცოდე, ოდეს ჩემს ნექტარსა დაეწაფები,
მაშინ შენ თვითონ შენის ნებით მიესწრაფები.
განა თუ შევბას? არა! სიკვდილს!

ადრე დამხოვას!
მაშუ ჰბატონ-ბდე ვნებით სავსე
შენს ნახსა გრძნობას.

ეკრძალებოდე ჩემთან ტრფობას,
ჩემთან ლაღობას!
თავისთან ახლა მიიწვევს. ჰანგა მიუხლოდებდა.
იქმნებ ამ მკაცრმა ჩემმა სიტყვამ შენ შეგაჩინა?
თუ ასე არის, დარჩებოდი მაშუ ისევ შინა.
ყოველგვარ ხიფათს ასცდებოდი სწორედ მაშინა,
ემბაჟურის აღურსით

ყელი ჩემკენ მოიღერე.
თვალი თვალში გამიშტერე.
მიჯნურისთვის ტბილი ჩანგი აუღერე.
რა ლექსს მძღვნიდი, მსურს ვიცოდე,
დაამღერე!

ჰანგო ჩანგზე მდგრადს რეპიტატოვით:
ეგ თმა ისეთს ფერისაა
ვით სამშობლოს ღამე ბნელი,

როს ცა ღრუბლით დაბურულა,
ხოლო ნისლით მთა და ველი.
ეგ მთა ისე ყელზე ყრილობს,
ვით ნაპირზე ტალღა ნელი.

შენი თვალი მონარნარებს
ვით ციმციმი ვარსკვლავისა;
როს ცისკარი ზე წაოვავ,
შუქს მოაფენს მთას კვლავ ისა.
შენის თვალის წამწამ-ისრით
მითხარ, ტურფავ, მოჰკლავ ვისა.

თუ მე?—მაგას არა ვნადგლობ,
კვლავ სიმღერა შემოვძახო;
სხვამ ვინ მიძღვნას სიხარული?
უტურფესი სხვა ვინ ვნახო?
შენის ხელით თვით სიკვდილი
უკვადებდალ დავისახო!

სიმღერას მორჩება. ჩანგს ტახტზე გადაადგებს, თავ-
დავიწყებული ძნელს მუხლზე ეამბორება. ქალი ჯერ
გაულიმებს, შემდეგ განგებ შუბლს შეიკრავს.

ჰანგო რად მიმზეტ, ეგრე დედოფალო,
სამღურავითა?

ძნეო განგებ ნაწყენი

როგორ შემეზე, კანდიერო, მუხლსა მკლავითა?
არა გრცხვენინ, არც კი მთხოვე

მე მაგის ნება!
გაბუტვით

მე კი რა რიგად პატივს გცემი,..
არ მოგერიდე

ამას არას გზით გაპატივებ — უნდა წავიდე!
ჰანგო დედოფალო, მართლა მტოვებ?

ქალი ყურადღებს არ აქცევს.
დედოფალო, რაპატიე,
თუ მიმიძღვის ბრალი რამე.

ძნეო თუ მიგიძღვის? ეგ რას ჰნიშნავს?
არ ხარ განა დამნაშავე?

წასვლას აპირობს. ჰანგო გზას გადაუჭრის და
წინ გადაედგება.

როგორ? ახლა გზას მიღობავ!
შესასპურობლად მკლავნი ჰშალე?

ჰანგოს ჰსურს რაღაცის თქმა
ხმა არ გამცე!

ქალი ვითომც გამწყრალი სვეტს მიყრდნობა
და ისე უმზეხს. სიჩუმის შემდეგ ჰანგოს თითქოს
ჰკიცხავს, მაგრამ ისე ამბობს სიტყვებს, რომ თითქოს
უაღერსებს და ესიყვარულეობა.

ხარ თავხედი, კადნიერი.
 შე კი რარიე მომეწონე;
 მე აღერსით გეპყრობოდი,
 შენ კი ძალა, სხვა ილონე.
 შაბაშ! შაბაშ! ეგ პატივი
 აშკარა ჰყავ ჩემ წინ მალე!
 შენი ქცევა სულ არ მომწონს..
 წადი, ყრმაო, გამეცალე!

ისე უშუბრს თითქოს ანიშნებდეს: „არა, დარჩი!
 რაც გსურ ის ჰქმენ, იცელქეო!“ ჰანგო გაბრუებული
 სდგას. ძნეო მიეპარება და ხელს მოჰხვევს თავზე და
 თვალგებში ჩასტკერის. სიჩუმის შემდეგ ქალი გაიქ-
 ლება. ჰანგო მისკენ გაექანება.

ჰანგო გრძნობით დედოფალო!
ძნეო წაგად როგორ? ჰბედავ განა კიდე?
ჰანგო დედოფალო!
ძნეო ხმა არ გამეც!
ჰანგო შენ რომ ასე...
ძნეო განმეკრიდე
ჰანგო მაგ ღიმილით..
ძნეო ჩუმაღ!

ჰანგო ერთხელ ..
ძნეო არაოდეს!
ჰანგო მაშე ცრემლს ვღვრიდე?
ძნეო მერე მე რა მენაღვლება?
ჰანგო ცეცხლი რისთვის მომიკიდე?
ძნეო მე?
ჰანგო შენ!
ძნეო ხა, ხა!,
ჰანგო გამიგონე!
ძნეო ყურს არ გიგდებ, არა, არა!
ჰანგო ერთი სიტყვა..
ძნეო მსწრაფად ჰანგოს მაუხსლოვდება აგზ.
 ნებუღა და რა სიტყვა?
 გიჟო, სთქვი, ჰა, აბა, ჩქარა!
 სთქვი, კაბუკო მშვენიერო!
 სთქვი, მგოსანო, ნებეირო!
 ერთმანეთს უშუბრენ

მ. მანიაშვილი

(გაგრძელება იქნება)

მოლი, მოლი...

მახსოვს, მახსოვს ის დღე ტკბილი, ოდეს გიხილე,
 ოდეს, ტურფავ, ჩემი დარდი შენ გაგიხილიე;
 მაშინ გცანი, ბნელი თვალი, როს ამიხილიე,
 მაგრამ, ვაჰ, რო შენი სახე მხოლოდ ვიხილე,—
 შენის ნებით, თუ სხვის ძალით მსწრაფლ მიმემალე
 და შენს ერთგულს შენთან ყოფნა არ დამაცალე!..

იქნებ, მსხნელო, იმ გრიგაღმა შენც წარგიტანა,
 დღეს რომ მისგან ძრწის, ვალალებს მშვიდი ქვეყანა,
 ან იქნება წინ აღუდევქ მსველელს მიჯნურთანა
 და კარნახით უარყავი შენც შენისთანა;
 მაგრამ არა, არა მჯერა მე ეს შენგანა—
 თვით იწოდე, სხვისა ტანჯვას ვერ იგრძნობ განა?!

მოდი, მოდი, ნატურავ, თორემ გული ღონდება,
 შენი სახე შორს მყოფს შორით როს მაგონდება...
 გულსა ბინდი ეფინება უშენობითა,
 ვით არ შეკრთეს ნაზი ია უშეგობითა!..
 მხოლოდ მრწამს კი, რომ შეგხვდები, მხევ მომავლისა,
 რადგან. შენსკენ არის ჩემი გზა სიცოცხლისა!..

**მხანობი ი. ზარდალი-
 შვილი**
 ელმონდ კინის როლში.

მოგონანი ი. გრიშაშვილი
შაჰეი მ. ჭიაურელისა

მოსხლისე წითელი ჯვრის რაზმში
სტ-მედიკი დავ. პ. იოსელიანი
დაჯილდოვებული გიორგის ჯვარით და
სამი მენდლით გიორგის ლენტზე.

ბრძოლის ველზე

(სურათი)

1

— ვის ანაბარად გეტოვებ, შვილო, შენ გენაცვალოს დედი, ვინ უპატრონოს შენს მამულ-დედულს, მომიკლ გასალეწყანებს, ვინა? — შესტიროდა ბაბაღე შვილს და ცრემლები ღაბა-ღუპით ჩამოსდიოდა დაღარულ ღაწვებზე. ღედის ტირილზე პატარა თამრომ და რეზომაც ტირილი დაიწყეს.

— ქვეყანა დიდა, დედი, ღმერთი მოწყალეა, აი ეს გაგიწევთ ჩემს მაგიერობას! — მიუგო დედას გიორგიმ და თავის უმცრის ძმას, თხუთმეტი წლის რეაზს, ხელი მოხვია.

— უშენოთ ვერ გავძლებ, ჩემო გიორგი, ვერა, სიცოცხლეს დავიბნელებ, თუ შენ გვენო რამე! — შეპქეითინებდა აგრედვე ქმარს ნინო და თვალთავან ცრემლის ნაკადი ჩამოსდიოდა. მისი კულულო წაბლისფერი კავები, კოქამდის გადაყრილი ნაწნავები, ისრებივით გადაწყეკილი წარბები, დიდრონი შავი თვალები, მარჯნის ფერი ტუჩები და წერწერა ტანი ეხლა უფრო გავორკმცებით ატყვევებდა გიორგის გულს, რომელმაც თავი დახარა ახალგაზრდა მეუღლის წინაშე.

— ნუ იღარდებ, ჩემო ნინო, — წარმოსთქვა გიორგიმ სიჩუმის შემდეგ — ან სახელოვანად დავბრუნდები, ან გომირულად მოგვადები ბრძოლის ველზე, ხოლო უკანასკნელად გემუდარები, არ იღარდო, ჩემს მოხუც დედას არ აწყენო, ჩემს პატარა მიტოს გაუფრთხილდი. თუ ბედმა მ-მუხთლა და მტრმა გამგმირა, ობლობა არ შეიამჩნევინოთ,

აღზარდეთ მეგრძოლი, დაჩაგრულ სამშობლოს მოსიყვარულე და ჩავგონეთ, რომ ჩემს დამღუპველს სამაგიერო მიუწყოს ოდესმე! — აქ გიორგიმ თავი ვეღარ შეიმაგრა, თავისდა უნებლიედ შეტორტმანდა. გული აუჩუყდა და თვალებიდან ცრემლები ჩამოუჟვარდა.

— უწინამც დღე ვაპქობოდა დედაშენს, რომ შენს ურიგოს არ შეესწროს, ვი შენს დედას, როგორ მოისვენოს, დედოშენის სამიწე გულმა, შვილო, წყლული ვინ შეგხვინოს, ვინ მოგხედავს, ვინა! — შემოიკრა ბაბაღემ თავში ხელი და თავდავიწყებით მოეხვია გიორგს.

— ნუ ტირი, დედი, ნუ, შენ უნდა გააძღებინო აი ამით — ხელი მიიშვირა და-ძმაზე და ცოლ-შვილზე — მხოლოდ შენი იმედი მაქვს, შენ გაბარებ ყველაფერს!.. მარტო მე ხომ არა ვარ, ება შეხედე სულ ჩემი ტოლი ახალგაზრდობაა. — თითი გაიშვირა გიორგიმ საღაღურისაკენ, სადაც აუარებელ ყმაწვილკაცობას მოეყარა თავი. ყველა ვაფაციცებით ეთხოვებოდა მანლობელთ: ზოგი ცოლ-შვილს, ზოგი ძმას, დას და ნაცნობთ. ის იყო მესამედ ჩამოპქრეს საღაღურის ზარას, რომ გიორგიც უკანასკნელად გამოეთხოვა დედას, და-ძმას, ცოლს, პატარა მიტოს, რომელიც გულში ჩაიკრა, გადაპკოცნა თავდავიწყებით ყველანი და მატარებელზე შეხტა მატარებელმა ერთი საშინლად ამოიქმინა, გასწვილა და მთელი ახალგაზრდობა შორს, უცნობ მხარეს ბრძოლის ასპარეზსკენ გაიტაცა. ხოლო ბაბაღე და ნინო თვალ-ცრემ-

ლიანნი სხვებთან ერთად დიდხანს გაპყურებდნენ მატარებელს სანამ თვალთაგან სრულიად არ მიეფარა.

II

ზამთრის ცივი ღამე იყო. სუსხიანი ქარი მკაცრად დაპქროდა ირგვლივ და ახლად მოფიფქულ თოვლს ჰაერში აღორაილებდა ვარსკვლავები ოდნავ ბეუტავდნენ აქა იქ, ცას ღრუბლის ხალევი გაეკეთებინა, მოშავბეუბულიყო მთვარე კვლავინდებურად აღარ ქაშკაშებდა, ხანდისხან ოდნავ გამოაშუქებდა ღრუბელთა ნაგლეჯებიდან და ხან კი ისევ შავ სამგლოვიარო ძაძას გადიქრავდა, თითქოს მასაც მოსწყენოდა ცოდვილ დედამიწის ცქერა დი ჰარს არიდებდა, რომ აღარ ეხილა ის ჯოჯოხეთი, რომელიც დაბლა ტრი-ალებდა.

ქარის ზუზუნთან ერთად მოისმოდა გაშიშვლებულ ტყის ხეების ღაწა-ღაწი, მას ზედ ერთვოდა დაუსრულებელ თოვ-ზარბაზნის ერთადი, რომელსაც წვიმასავით აყრიდნენ ერთმანეთს ორი ძლიერი მოპირდაპირე. ცეცხლის რგოლები საშინლად იკლანებოდა ცაში, ელავდა და გრძელ ზოლებს ავლებდა, ისმოდა არეულ-დარეული გამაყრუებელი ყიჟინი. მეომარნი გაშმაგებით აფრქვევდნენ ტყეას და როგორც მშვიერი ვეფხვები ისე მიიწვედნენ წინ-წინ. დანთხეული სისხლი უხვად ესხურებოდა თოვლით დაფენილ მინდორ-ველს და წითლად იღებებოდა არემარე.

ის იყო გათენდა, რომ უეცრად გაისმა არაჩვეულებრივი „ურას“ ძახილი და მეომარნი იერიშით მივიდნენ ერთმანეთზე. მეტროლდანი ახლა ტყვიის მავიჯრად ისმეტებით ჰგმირავდნენ ერთი მეორეს.

მოლაღულმა მტერმა პირი იბრუნა, შედრკა, ხოლო გამარჯვებულნი უფრო მეტის სიზნევით მისდევდნენ დამარცხებულთ და გაშმაგებით მუსრს ავლებდნენ...

—

მზემ კარგად შეიმაღლა, რომ შესწყდა ჯოჯოხეთური ბრძოლა. მეომართ შეიქაქანეს, გამოერკვენ თავდავიწყებიდან. რომელითაც მხოლოდ ეხლა იგრძნეს ის საშინელება,

რომელიც თვით შექქმნეს. ჰაერი თოფის წამლის სუნით იყო გაჟღენთილი. ბრძოლის ასპარეზი ხომ საშინელ სანახაობას წარმოადგენდა: დაქრილ-დახოცილთ თვლა აღარ ჰქონდა, ველ-მინდორი ვაჟკაცთა გვამებით იყო მოფენილი. აქა-იქ გაისმოდა დაუსრულებელი გმინვა დაკოდილებისა, რომელიც მონაბერ ნიავს მიჰქონდა შორს, შორს მათ სამშობლო მხარეს ნაცნობ-ქირისუფლებთან, რომ უკანასკნელად გამოსთხოვებოდნენ მშობლიურ კერას.

III

დაქრილ-დახოცილთა შორის გიორგი ლომიძის გმინვაც გაისმოდა. ის მიძიმედი იყო გულში განგმირული ტყვიით და მისი სიცოცხლე ბეწვზე-და ეკიდა. მეკრდიდან თქრიალით გადმოსდიოდა სისხლის ნაკადი და აღისფრად ღებვდა მოფიფქულ თოვლს.

გიორგიმ ირგვლივ მიმოავლო შავი დიდ-ბრძინი თვალები უცნობ მხარეს და რაკი მანუეკენებელი არავინ იყო, ერთი საშინლად ამოიკვნესა გულის სიღრმიდან; მოიკრიბა უკანასკნელი ძალ-ღონე, გადაიხსნა გული, გახია პერანგი და მის ნახევი დაუცო ქრილობას, რითაც ცოტათი შეაყენა სისხლის დენა.

— გიკვდები, დედი, აღარ მეღირსა შენი ცრემლები! ნინო, ჩემო ნინო, ჩემო ბიჭიკო, სამშობლო მხარე!.. — მოსთქვამდა ნაწყვეტ-ნაწყვეტად გიორგი. ის თითქოს ერთი ხანობა მოსულიერდა, მოიხედა და ფიქრებმა შორს გააქანეს. დაივიწყდა ის რამდენიმე წუთის სიცოცხლე, რომელიც მას დარჩენოდა. მოავლოდა სამშობლო მხარე, მშობლიური მამა-პაპური მიწა-წყალი, ზურმუხტოვანი მომჯღაღოვებელი მინდორ-ქალები, ბალ-ვენახები, თავის ღარიბული სახლი, სადაც მშობელი დედა ნანას დამღერდა, უფრთხილდებოდა, ნიავ ქარს არ აკარებდა, მოავონდა აგრედვე თავის ტოლები, სადაც პირველი სიჭაბუკე გაატარა და ეხლა კი ყველას მოშორებული უცხო მხარეს, ყველას დაუტირებლად უტრემლოდ ლეგდა სულს.

— დედი, დედი! ვეღარ მოვიღვარ! ნინო, ჩემო ნინო არ მილატატო, ჩემ ბიჭიკოს

ჯარის კაცი ივ. ელ. თალაკვაძე

დაპრილია ხელში, მოსკოვის საავადმყოფოში წევს.

გაუფრთხილდი!..მშვიდობით, მშვიდობით!.. — უკანასკნელი სიტყვები ხმამაღლა წარმოსთქვა გიორგიმ და... ჩუკებ ხმა ჩაუწყდა.. ხელფები გაუცივდა, სუნთქვა შეეკრა...

— დედი, დედი! ნინო, მიტო, ნინო!.. — ამოვიგინა გიორგიმ უკანასკნელად, მომაკვდავი თვალები ერთხელ კიდევ მამოავლო აობრებულ მიდამოს, ადამიანის გვამებით მოფენილს და სამუდამოდ მანაც დახუჭა თვალები.

პ. დვანიელი

„სიტყვა“ გრიშაშვილის პუბლიკაში

(დასასრული. იხ. თ. და ცხ. № 2—3)

ცხოვრების თვალწინაგან, მრავალფეროვან ველებზე, მგოსანს უმთავრესად ერთი რამ იტარებს; ეს არის ტრფობა, სიყვარული სიღამაზისადმი. სიღამაზის გრძნობა საზოგადოდ ისეთი მიუწვდომელი და კანკერტულად ჩამოყვადიებულია, რომ მგოსანი მხოლოდ ქაოტიურ ლტოლვილებს:თა მორევეს სტურავს, და თან ეს გრძნობა ძლიერი ინტიმიური და სუბიექტიურია; და ჭეშმარიტად ყოველი ინტიმიური განცდანი ობიექტიურად ძნელი გამოსახატავია. მან სჭირდება ის მრავალფეროვანი სიღამაზი, რომელიც ველებზე უფრო სიტყვასში გამოიხატება. მგოსანი უფრო მეტ ტრაგიკოსმს განიცდიდა, რომ ეს ლტოლვა სიღამაზისადმი რეალურ სახეში არ ჩამოყვადიებულია. მან ახსტრექტიული, განუსაზღვრელი და უფორმო სინობლას სინამდვილეში გადმოიტანა:

„ნუ დამძრახავ, გთხოვ სამშობლოც!
გთხოვ სამშობლოც ნუ დამძრახავ,
რომ სიყვარულს ზეკვეციხურს მომაკვ-
დავთა გულში ვსახავ!“
ამით კი მგოსანს სიღამაზის გამოხატვა-

ვად არაფერი დაუკლავ; შირქით მგოსანის ლტოლტვას, უფრო მეტი ნათელი და გარკვეული სახე მიეცა, და მგოსანსაც მეტი სიძლიერე იგრძნო. ეს სიძლიერე მგოსანისა მის სიტყვებსა და ფიგურებში გამოიხატა. იგი, ამ ერთადერთი, ინტიმიური დღის გამოხატავად, მრავალ განუყოფელად და მრავალფეროვან სახეებს იძლევა. ძლიერი ინდივიდუალი მგოსანი ქმნის სიტყვებს და შეკეთრ ფიგურებს. მაგ. შესანიშნავია მისი სიტყვები:

„და ეს თემები აბუჩდენილი, მივალავე, მივალავე!“

ასეთივე კარგ შთაბეჭდილებას ღძრავს შანშიაშვილის სიტყვები: „რეკანში ღებება წიღამი“ (იასონ და რენო). თქვენ აქ რადც სხად და რიგინალურ გრძნობას განიცდით, რომელიც გამოწვეულია სიტყვისა და შედარების რიგინალბობით; გრძნობთ, რომ ეს სიტყვები ნათლად შეესაძება მით ინდივიდუალურ აზრანებას. ასეთი რსიტყვათა მქნელობით გრამაშვილმა ისეთი ძლიერი სისასხური გაუწია ქართულ სიტყვიერებას, რომელიც არ შეეძლო მთელ ზღვას ნაანგის ტრემლათა, სიმშობლას საკურთხეველზე დაფრქვეულს.

გრამაშვილის ერთ უმთავრეს, დამსასიათებელ თვისებათ მისი მოხდენილი ფიგურალობა ჩაითვლება. ფიგურებს აზრის გამოხატავად ძლიერ დიდი მნიშვნელობა აქვს: ჯერ ერთი, იგი ძლიერს ჩვენ ფსიხიურ ენერგიას მიზან-შეწოდლებას და მასთანვე ჭმობებს მას სიძლიერეს, ნათელ და შეკეთრ გამოხატულებას.

„ფიგურების საშუალებით ჩვენ სიტყვათა ვსუფლად აღწევს თავის მიზანს და ხდება ობიექტიურად ადვილ განსაკებადა და მისაწოდებლად“ (სანესკერი) გრამაშვილის ზოგინათა კი ფიგურების მრავალმხრივობა განსაცდითრებელ სიძლიერეს აღწევს, და ეს ფიგურები ნათლად ეტობა, რომ მარტო ხელვანურად არ არის შექმნილი, არამედ მგოსანის ფრულ ფსიხიკაში არის ჩაქსოვილი. მგოსანი თვისი „რეალურ სიღამაზის“ გამოხატავად ხან გადრევივობით ფიგურებს მიმართავს და თანდათანის სიძლიერით აქნადკებს სიტყვებში სტრფოს სიღამაზეს (მაგ. ღექსი „ოლოლო! ოლოლო!), ხან

ოცო სიყვარულის გრძობით მივრადი, რიტორიულად ეკითხება:

„რისთვის უნდა დამივიწყო? რისთვის, რისთვის? არ გცხვენია?“

რად დავმარხო ასე სწრაფად საოცნებო ღვთის გენი?! (ლოცვა.)

სან კი ძლევათსილ მანტოში გავკუთლი, ქქმნის ჭიპერბოდებს და ზანადოქსებს, რომელშიაც ააშკარავენ თვის ძღერ და შუედრეკელ ლტოლვას სიღამაზისადმი:

„ილიბუხის მთავ! ვფიცავ ჩემს მხეს, დაღვიღლე თეთრ თმებს და გვიბამ ჩემს ჩანგურს სიბად.“ (ილიბუხის მთავ).

სან დროებით იგაწეებს (ამ ძლევათსილბას და „ილიბუხის მთის მწვერვალადან“ ეტემა ძირს, რომ ეამბოროს სსტრფოს იფეხის ნსტრფულს“ და მგოსანნი ქქმნის მშეწიერ სურათს, ანტიტიპსა.

ძლიერ სიმკვეთრეს აღწევს აგრედვე ტრიშა შვიდიან ზოგიაში სიტყვების გაშქერება და გადაცვლა (თინურისა“), რომელიც ასე მონდენილად შეესაბამა ქართულ ენას:

„ის მოსულია!“ ეს სიტყვები, ღმერთო, რადღენ რამეს ჰბადებს! „ის აქ არი!“ ქვემო ზაგი ზემო ზაგის შვილადადებს!

განმეორება „ის მოსულა, ის აქ არი“ ფართე ემოციებს აღძრავს მკითხველში. ასეთივეა ლექსი „ღამე ტუში“. ჯერ ერთი, ეს ლექსი ძვირფას მავალთს წარმოადგენს გაღრმავებითი ფიგურისას და მეორე—განმეორება სიტყვებისა ძლიერ მკვეთრად სტემს ჩვენს ფსიხიკას:

„იქ მე ასე მსურს მოვკოცნო უნი ტუჩი მოხასხსე, აი, ასე მსურს მოვკოცნო... აი ასე, აი ასე..“

მაგრამ მიუხედავად მგოსნის ასეთი ძლიერი ინდივიდუალობისა. მის მანერ არ ძალ-უკის საესებით გამოაშკარავს თვისი ძლიერი ფსიხიური განტანა. ამის მიღწევა სსოკადოდ მიუწოდმელი არის და არც სასურველია, რადგან ეს შემოქმედებითი წყაროს დაშრება იქნებოდა.

მახსრფენ მგოსანი სიული ზრთუდომი გულწრფელ აღსარებას სწერს მკითხველისადმი:

„მე გაღმეგრეთ თქვენ ჩემი ლექსი და იგი განდა ჩემთვის სულ სხვა; უკეთესი დანჯ ჩემშივე, ჩემ ნამდვილ ლექსს ვერ წაიკითხავთ

ვერსადღეს. როგორც სურნელოვან ევაზიღებს თავს ეველებიან ზეპელები, ასე ჩემ ძვირფას ახრთა გარშემო ირევა მთელი ჭკუთა მგრძობიანე ლექსების; სულის შიკარება ზეპელებისადმი და შათი გაფრენა ევაზიღებიდან ერთა: დასტრეკეს მხოლოდ მერთალი ჭკავი, თვისი სუსტი ფრთებისა. მე არ შემიძლია დავიჭირო ივინი, თუ არ წავშაღე, შათი ნახი გამოსტრელები; ავინძო ივინი ნემსზე, ეს ის არის, რომ მოჭკავს ივინი. ასე ჩვენი სული სავსეა ლექსითა, რომელიც მხოლოდ ჩვენთვის არის გასაგები და სხვისთვის უცნობი.“

მაგრამ რაც სიტყვაში გამოხატა მგოსანმა, სშირად ისიც ძნელი გასაგები და მისაწდომია, და ჭეშმარიტად უოველი გავება მწერლისა, უკვე განმეორება უნდა ეოოს მგოსნის სულიერი მღვაღრეობისა. თქვენ ვერ გაიგებთ გრამაშვილის შემოქმედებას. თუ ღდესმე თქვენ თითონ არ დაწვარხართ სიყვარულის სახმიადით, მაგრამ ეს გავებაც მხოლოდ ანადოგაურია და არა აღქვებური მართაღს იტუოდ ქუქმოდელი:

„უოველი ეს მასთანვე გაუგებრობაც არისო“ ამ მხრად მაზად ჭეშმარიტის მეტრეველი დარჩება მგოსნის შემდეგი აღსარება:

„რღე დღეს წაიღებს, წელიწადი ძველ წელიწადებს, და მიინც ჩემ ლექსს, ფაქიზ რწმენას და გულირს ნადებს ვერვინ გაიგებს. ვერვინ ახსნის... ვერვინ მიხვდება.“ (სონეტი) მიხ. აბრამიშვილი

ქართული სქანის აპრუზენი

მსახიობქალი ნინო ჩხეიძე

(ღემანსდრამის მარგარიტა გოტიეს* წარმოდგენის გამო)

ნინო ჩხეიძე

ასე ერთხელ დაუტკივართ და ენუსაზღვრულ აღტაცებაში მოუუგზიანთ თავისი დადი, მძღვარი ნიჭით ჩვენი სტენის საამაყეს, ნინო ჩხეიძეს. გაისსსეთ მისი სტრთომთროლეობა: მრგარიტა გოტიე, ზეინაბი, მედეა, მაგდა და სს. უოველ ამ

როდს სასწაულებრად სახსარეებს, მისი შემოქმედება მაუურებლის წინ ძლიერდება, უოველ მოქმედების სუღასთან იცვლება, ბობოქრობს

მთის ადიდებულ ჩანჩქერით და სარაკოდ
 იზრდება! ქ-ნი ჩხეიძე იმ მსახიობთაგანა,
 რომელნიც სტენისათვის არიან დაბადე-
 ბულნი და სტენს კი მითთვის! დასმტვიცნებ-
 ლად, თუ ქ-ნი ჩხეიძე რა ტიპის მსახიობია,
 ავიღოთ მისი საგვირგვინი რელი მარგარიტა
 გოტიე, რომელიც ამ ცოტას ხნის წინაღ
 წინადადებებს და ერთი თვალის გადავლებით მან
 გავარჩიოთ! მარგარიტა გოტიეს რელი მინა-
 ხავს უფლანკან ნაქები რუსეთის გამხენილი
 მისხ ობჟალი აფორსკიას! მაგრამ რა? განა
 ხელის ქება უფლებთვის ნამდვილ-განიერულ
 ქებად მიადება? რას წარმოადგენს აფორსკიას
 მარგარიტა გოტიე, თუ არა ნამდვილ კურტი-
 ზანკა — შესაღიანს?! მისი ვულგარული ინტო-
 ნაცია, შეუფერებელი მიხვრა-მოხვრა, ზიზღს
 იწვევს ღამიანში. მინახავს აგრედვე ქ-ნი
 ჟიარბლისი და ზანხლოვისა, მაგრამ ისინი
 უფრო კრიკატურებს წააგავდნენ, ვიდრე დიუმის
 რომანში აღწერილ კამელებთან ქალს.

ჩვენა ნ. ჩხეიძე? ოხ, იგი სულ სხვას!
 ქ-ნი ჩხეიძის მარგარიტა გოტიე ნამდვილი
 შესაბრალისი, მსუსხვე კარმოპობისაგან გაქვლი-
 ლი ქალია, შეურაცხყოფილი და გომბილი ჟინი-
 ან მამაკაცთაგან. სიუფარულისთვის სამსხვერ-
 ზლოდ თავდადებული მარგარიტას! მხოლოდ ეს
 სიუფარულია და რჩენია მის გულის სიღრმეში,
 მძლავრი თვისება ვერ მოუკლავთ, ვერ ჩაუქ-
 რათ სრულიად, ეს უძვირფასესი სუსხვე
 უფელ ღამიანისა. მაგრამ რამწამს მოხვდა!
 ციური ნაპერწკალი მის გულს, წამსვე აფეთქდა
 და ანთო კვლად წმინდა კვლავტარსავით,
 დამსხვერუელი აკრდიდან მოისმის ტბილ
 სიმთა უღრმა! აი ჩხეიძის კურტიანკა, გეტე-
 რა როგორი უოფელია?! „სმინად მოდით,
 სმინად ინახეთ სიღმე, მეგობარო.“ გაისმის
 მსახიობქალის ღანჩარი სმა მუსიკასავით.
 ეს სომ უბრალო სიტყვებია ამ უსულო ქალ-
 ლზე, ეს სომ უმნიშვნელოა უბრალო კარდმო-
 ცემით, და თუ გნებავთ მისი მნიშვნელობის
 გაგება, უნდა ნახოთ მარგარიტა გოტიე — ჩხეი-
 ძე! ჩვენ არ შეგვიძლიან მისი კარდმოცემა
 კალმით. დიდებულია მსახიობქალი იქ, სა-
 ლც თავის სიუფარულს მსხვერპლად მიიტანს
 მარგარიტა და შორდება სიუფარულ არმანს, რა-

თა გააბუნებროს მისი და, ისინას იმ გარემო-
 ებიდან, რომელიც „ხალხის სიტყვით“ დიდი
 შეურაცხყოფა იქნება მის მამის ოჯახისთვის,
 იმგვარ უოფ-ქრევის ქალთან შეუღლება, როგო-
 რიც მარგარიტა იყო წარსული. მარგარიტა
 თვის თავს სძლევეს და შეჭვირავს არმანის
 მამას, რომ იგი თავს დასწებებს არმანს მის
 დას ბუნებრივებისათვის!

ეს სტენს ისეთი ემოციით გამოგვცა
 მსახიობქალმა, რომ სულ ათროლოა მსურე-
 ბელი; მსახიობქალის კვერთხს შეუერთდა ხელ-
 ხის ერთბაში ამოგინება როდესაც მოჩა, მის-
 ცა ფიცი და კამოფილი ჟორჟ დაუფლი
 გაისტუმრა, ქ-ნი ჩხეიძეს გულიდან უცნად
 ისეთი სასწარკვეთილი აღმოხვრა აღმოხდა,
 გეგონებდათ მთის ძირიდან საშინელი ვულ-
 კანი ამოვარდა და მსწრაფლ გადაიფარა დედა-
 მწას; ეს შესაზარი წამი იყო! აქ ნთლად
 გამოიფლავდა მისი ტემპერამენტის სიძლიერე
 და სიდიადე.

თუგინ აქვე აღსანიშნავია, რომ ამისთანა
 ტემპერამენტო მსახიობქალს უფლებების არა
 აქვს და სად ქრება ხოლმე მისი სიმძლავრე,
 ვერ გაგვიგია. ერთი მხრით ეს მის ნაკლებო-
 ვანებად უნდა ჩათვალოს, რადგან ეს იცისება
 ქ-ნი ჩხეიძეს აღაგა-ლაგ დალატობს. შეუძლე-
 ბელია გადმოცემა იმ სტენისც, სადაც მარგა-
 რიტა — ჩხეიძე არ უმფლავებს არმანს თავის
 სულის სიდიადეს და ჟორჟ დიუჟალის დლო-
 ქმას არ არღვევს. როგორი ფარული ტანჯვით
 გადააქვს არმანის მიერ შეურაცხყოფა?! ეოვე-
 ლივე ეს სურცხოვო მსატრული ნიჭით იყო
 შესრულიებული. მაგრამ ეველავითა აქმიდე უმ-
 სიშენლო იყო იმ სამინელ წამთან, აუ რა-
 გორ შეხვდა მომავლადი ქალი ძვირფასი არმანს!
 ს.ზარელი იყო იგი და სალხიც ათროლოდა.
 ნანინის სიტყვებიდან მარგარიტა მიხვდება,
 იგრძობს სიუფარულ არსების მოახლოვებას და
 ქ-ნი ჩხეიძე წინადვე აგრძობინებს ხელს,
 თუ რა წამი დგება. გამხნდება არმანი, მსახიობ-
 ქალი უცნად წამოხტება, გასწორდება, საზა-
 რელი კივლით შემოიქნება არმანს და... როგორც
 ევექტონმა, ხელს ისე დაუბინა ტანში
 ჟრუსტელმა. შეუძლებელია კარდმოცემა იმი-
 სიც, სადაც მარგარიტა — ჩხეიძე ეხვეწება: „ჩა-

ნან, ჩქარა ექიმი, მე სინც ცხლე მიიდა, ანაინ დაბრუნდა, ანაინი ჩემთან არი, მიშეუღე ექიმი, მე სინც ცხლე მიიდა! „ ხოლმე თუ როგორ მოგვდა მისახობაქალი, ამის წარმოდგენა ხომ სრულად არ შეუძლიან, ვისცხ ან უნახეს თავისივე თვალით და არ გამოუტყდათ ის, რაც ჩვენ გამოგვცდეთ 13 იანვარს, სავშაბათ სადავოს, გიორგო მსოფლად: ამისათხან ზედაფანების პატრონები ანაინ მარტო სთფრანკეთის ღვთაებას სტარან ბერანრი და იტალიელებს მნათობი ელაზონას დუზე. რაც შეეხება ქ-ნ ჩხეიძის გარგებნას, ანგაროტავოტი სწორედ ზედა გამოტყროდა მისახობაქალზე. თვით შესახებაობა—ტანი, სხვის მოუახილობა, გასაოცრად ჭკუის დომუს კამელობა ქალს, ასე რომ მიუერთებულ თვალწინ სჭურეტს ანა მისახობაქალს ნ. ჩხეიძეს, ანამედ ნამდვილ მარგარიტა გოტიეს. უფრო ნათლად რომ დავიხახათ ნ. ჩხეიძის ნიჭის სიდადე, ორიდღე სიტყვას ვიტყუთ მის მიერ იდეალურად შესრულებულ ზეინაბის როლზე. გაახსენეთ ის წიმი „ღადატიდანა, სდაც დამარცხებული სოფლიანსხანა მიმართავს ზეინაბს, რომელიც დანტირის შვილის გვამს: „სოლოიმიან: გამარჯვება შენ დარგმა, ზეინაბ! უბრძანე მომკალინ!

ზეინაბი: შენი? მოგვლინ? განა შენ მომკალი, როდესაც ჩემზე გამარჯვება? „ აქ ნ. ჩხეიძე გაიკებს თუ არა სოფლიანის ხმას, ელვასავით წამოვარდება, ექვს გაიბაძამს ზელებს არწივის ფრთებს: ვითა გაშლის და, ასე გვინა, ეს არის მის წინ მდგომ ნადრის კადალუაზნის უბრძანებ, მაცრამ უეცრად ისევე შეიკავეს თავს და მიმართავს: „შენ? მოგვლინ?! „და ამ სიტყვებთან ერთად თითქმის მთელი ოცი წლის ბოღან-ხეული თან ამოაუღლა! აქედ ჩვენ არ შეგვიძლიან მიკითხვალს ვამტოვოთ ის, რის ტონაზე გვინდა, ისევე თვალით ნახვა და ტონდა უნდა ამას.

ანა ნაკლებ ასრულებს მედას... ვისაც კი უნახეს ამ როლში ქ-ნი ჩხეიძე, უსათუოდ დიდ ტანტოფრებაში მოვაიდოდა, ჯერ ერთი იმით, რომ ეფულად შეუძლებელია ასე გამოცვლა, გარდაქმნა თავისი თავისა. მიუერთებელი ეტეში შედის: ნუ თუ ეს ის მისახობაქალია, რომელიც მარგარიტა გოტიეს თამაშობს და ეხლა-კი ჩვენ წინ სულ სხვა ადამიანს ვხედავთ, რომელიც დიდ კონტრასტია ამ ორ ტიპს შორის!—მოთრე კიდეც ის, რომ იმისათხან შესრულება და დანახვა თება ზე-ქალის მედეაისი, როგორც კოლხიდის ასული მედეაია იმგვარო სულისკვეთების გარდმოცემა, შეუძლიან

მსოფლდ ტიტანური ნიჭის პატრონ მისახობის. ეოველივე ეს იმის მაწამა, რომ ნინო ჩხეიძე ზედიურ ნიჭით ანის შემოსილი: მისახობაქალის ელასტიური მიხვანა მოხვანა, ჩინებული მასსიტია, ექვლას ეს უსახდლო ადრეტებს იწვევს. დიდათ საყურადღებოა მისი დიქცია და ინტონაცია. ხოლმე განსაკუთრებით კი მისი ტეპილი, მოქნილი ხმა, რომელიც ეოველდ რევისტრებს ემორჩილება. შეიძლება მარტო მისი ხმით დატეკეს ადაქანი, თუნდღეც მისახობის ვერ ხედავდეს ნ. ჩხეიძე, თუ შეიძლება ასე ვთქვათ, ზარისტოკარტიული მისახობა. ამის გარდა მისახობაქალს მეტად თავისუფლად უჭირავს თავი სტენაზე: იგი კი არ თამაშობს სტენ ზე, ანამედ სტენოგრამის ისე, როგორც სტენოგრამის ეოველი ადამიანი ცხადრებაში შეიძლება ნ. ჩხეიძის თამაში ზოგაერთებს არ მოეწონათ, და გასაკვირვებელიც არ იქნება იმთავან, ვისაც არ ანადა ეს-თეტიური გემოვნება; მისი მომხიბლავი თამაშის შესახებობადა სჭირთა მიუერთებელი ამ თეატრით იოან დავალიდოველები, რომ ქ-ნი ჩხეიძის თამაშმა აღტრებაში, მოაუყვანოს...

3 ვარიკი

ქართული მუსიკა

და დ. ი. არაუიძელი

ამ სათაურით რუსულ გზზეთის „ნოვა-ის მე 138 №-ში მოთავსებულია წერილი, რომლის ავტორი ი. ქურხული ჩვენი თანამემამულის კომპოზიტორ დ. ი. არაუიძელის შემოქმედების ეხება, მოკლედ აჩვენებს მის პოემას— „თქმულედა შოთა რუსთველზედა-ს, გვიცნობს შინაარსს და ამბობს:

„სიშირად მისიმენია ამ ოპერის ნაწილები, რომელთა ასრულება პეტროგრადსა, მოსკოვსა და თბილისში სრულის გამარჯვებით გავრგვინდებოდა და რომელთაც მუსიკალური სიღამაზითა და ორიგინალობით ეოველთვის ადფრთავანებაში მოაუყვდა...

...„დ. ი. არაუიძელის საზოგადოებრივ მუსიკისგან ქართული ნაციონალური მუსიკა გამაინტალებს და სხვა ერების მუსიკას შორის სანატო ადგილად მიუჩინან მაცრამ კომპოზიტორი ვიწრო ნაციონალიზმით არ იხდულება და სცდილობს, თავის კომპოზიცია, ჩვენებური ფერადების გარდა, აღჭურვოს ისეთი რამით, რაც ეგროპიელის ეოველად გზითარებულ სქენას

შეესაძაბება. მის შემოქმედებაში, ვით სდანარში, რამდენიმე მუსიკალური წყარო ერთ ფერად შეხავებულ და ერთ კადანობტში მოჩუხუხუხებს...

ასეთის ქებით იხსენიებს ავტორი პატივცემულ კომპოზიტორს და, რა აღნიშნავს მის ლეაწლს, წეროლს ასე თაავებს:

...ამ გეგრად, სქაქსაფა ეგერაბოლ მუხიკაფლურ შექაერებას და მსტვრულ მუსიკაფლურ შემოქმედებას ეხაარება და, ამიტომ, ვუსურვებთ, რომ ამ ხატარა ქვეყანასტ, ხელოვნების სფაროში, თავისი სინდისაერი წვლილი შეეტანასო.

ამავე გაზ. ანოვ“-ის „№ 138“-ში დაბეჭდილია დ არაყიშვილის პოემის ნაწყვეტები, ქართულ-რუსულ ტექსტით და ნოტებით: „სიმღერა მგოსანისა“, „ქალთა უფნად“, „ქართული ცეკვა დავლური“, „ქება მგოსანის“, „კავტინა“ „დღეტი—აბდულ-არაბის და გულჩინასი“. აქვეა მოთავსებული კომპოზიტორის სურათი, რომელსაც აწერია: „დიმ. იგ არაყიშვილი, გამოჩენილი ქართველი კომპოზიტორი და ქართული ხალხური სიმღერების მკვლევარი, ავტორი ოპერა-ლეგენდის „თქმულება შოთა რუსთველზე“.

ქართული სახიობა

ძარბ. მხანობობა ამხანაგობამ ალ. წუწუწავას რეისორობით 19 იან. სახ. სახლში წარმოადგინა „ტიფენი“ (გრიგალი), ელო ანდრონიკაშვილის მიერ ნათარგმნი. პიესაში ერთადერთი აზრია—მოვალეობის მტკიცედ შესრულება, სამშობლოთაშვილის თავის განწიყნა, მხოლოდ სამშობლოს კეთილდღობისათვის ზრუნვა, რამაც უმთავლითო გამარჯვება მიანიჭებამოვალეობის მშის ქვეყანას“ — იაონიას და წარმატების გზას შეუყენა პიესა (განსაკუთრებით 1 მოქ.) მხატვრულად იყო დღდგმული და სრულის ანსამბლით წარმოდგენილი. ბუნებრივი ხატებანი წარმოადგინენს ნ. ჩხვიძე (ელენე ლაროში), ი. ხარაღალიშვილმა (ტენარი), ა. იმედაშვილმა (ტოკერამო), განსაკუთრებით საუცხოო იყო მეორე მოქმედებაში ელენეს რო მიახარობა და ბოლო მოქმედებაში. ცალკე აუფერულემა ბუნებრივი ნაკლი—ლაჯების უშნო მიძარაობა და გრომის შეუფერებლობა. ა. ყალბეგიშვილმა (იპიახუ), პ. კორიშელმა (ტოიხუ) და მ. ქიაურელმა (ინოხა) თავიანთ ბოლომდე სუესხოვად, თანდათანობით შესრულეს თავისი როლები. ყოველი მთავანის სიურუმის დროსაც-კი ღრმად მეტყველებდა. ტიპი-

რი იაბონელები იყენენ მ. სარაული (შეიშვევა) და ა. იგეროლი (იოტოლი) გომელაური კარგი დამცველი იყო. მ. ქიაურელმა თავისი მშვენიერი გრომით კიდევ ერთხელ ნათელ ჰყო, რომ მსახიობი, სხვათა შორის, მხატვარიც უნდა იყოს და გრომს თითონ იკეთებდეს გვარინი ტერზნა იყო აქიომე, მაგრამ როლი რომ სცოდნოლა— უფთესი იქნებოდა.

წარმოდგენას ხალხი საქმაოდ დაესწრო. ამხანაგობამ 21 იანვარს წარმოადგინა „ქრისტინე“.

პროფ. იმ. ალ. ჯაბახიშვილმა

დრამ. სახ. თაოსნობით გასულ ვერას ახ. კლ.“ დარბაზში ფრი აღ შინარასიანი ლექცია—ქართული სამართლის ისტორია“ წაიკითხა. ლექციის დასასრულ აღნიშნა, რომ დღეს, როდესაც მსოფლიო ისტორიაში დიადი ამბები ჰდებდა და ყველა თვის თვის ყოფ-ცხოვრების მოწყობას ცდილობს, ქართველებსაც ვალად გვაყვავებს ჩვენი წარსული უფრო გულდასმით შევისწავლოთ და სხვათაც გავაცნოთ, თორემ საე თაშორისო ტრაპეზზე საერთო გაჯობი. ხელს არავინ ჩაგვაყოფდებო. შედარებით ბევრი ხალხი დაესწრო, თუმცა ეს ლექცია მეტის ყურადღების ღირსი იყო. დამწრთო ხანგრძლივის ტაშით დაჯიკილდოვეს პატივცემული და საყვარელი პროფესორი. კიდევ ერთხელ აღვინიშნათ, რომ დრამ. სახ. ძლიერ კარგ გზას დასდგომია და სასურველია ასეთი „დიღები“ ხშირად მოაწოდოს ხოლმე.

მშობლის თაბარში 8 იან. ვლ. მესხიშვილის საბუნებისად წარმოადგინეს . ედმონდ კინი“, დრ. ნ მოქ. ამ დღეს ქუთაისის თეატრში რაღაც არაჩვეულებრივი ამბავი ხდებოდა. თეატრში ხომ ტევა არ იყო და სანამ შესვლას მოახერხებდა კაცი, ლახათიანად მიიზიღებოდა კასასთან შგვროვილ ხალხისაგან. მიზეზი, რასაკვირველია, მობუნენისე იყო, და არც ერთს დასწრეთაგანს იმედი არ გასცემებოდა. მართალია, არა ერთხელ აღმინიშნავს და ახლაც გავიმეორებ, რომ ქუთაისის სცენაზე არავითარი საშუალებდა არაა პიესა ხეირიანად დაიდგ.ს, რის გამოც ყველაფერი ერთი და იგივე ტრაფარდით წარამება, და ამიტომ პიესის დაღმაზე არაფერს ვიტყვი. ერთად ერთი და მთავარი ღრძი ამ საღამოს ბ. მესხიშვილი იყო. ყოველი მისი სიტყვა, ნაბიჯი, მიზნა-მოზნა, გადახედ-გაღმომხედვა გვაგონებდა იმ ლაღოს, რომელიც გამიგონია ძველად და მინიხავს ამ შვიდობედ წლის წინდ. ზოგერთი მომენტი მაინც პირდაპირ ეკასიხებოდა იყო. სცენა „ლორედ მელონიანო“ (ბ. ფრანგიშვილი - რომელიც აქ ძლიერ შეტერიანდა, სადაც კინი გამოსახავს უხმოდ მიელ თავის ზიზღს ლორდისადმი, შეუდარებელი იყო. ალაგ-ალაგ მოისუსტებდა, მაგრამ ამაში ბრალი მსახიობს არ მიუძღვის: მიზეზი დადლილობა იყო.

ულის პრინცი უწყალოდ დარჩებოდა ბ. მგალოდნიშვილი რომ მინახ 8 იანვარს ჩვეს სცენაზე. როლი, რასაკვირველია, როგორც ყოველთვის, იცოდა, მაგრამ თავი ეფრე ეჭირა ისე, როგორც უნდა ეჭიროს საერთოდ დღეუმს გმირებს და პრინცს ეჭრძოდა. აკლდა ელასტობა, არისტოკრატიული შეხედულება.

ბ. გუნიაც გრავ ყველადის ქურქნი თავს უფერხულად გრძნობდა და, ეს მაშინ, როცა მას შეიძლო სწორედ ნაწდვილი გრაფი ყოფილიყო.

ბ. ფრაგვიზილი ლარდ მელინის როლში, ძლიერ დაიტანჯა. ჯერ ერთი იმით, რომ ჩაცმულობით სრულიად არ გავდა ლორდს და მერე მის სახეზე, როცა კინო ჩინებულად ამკობს მას, არც ერთი მარლი, არც ერთი ნაკვითი არ ათამაშებულა. ნუ თუ ასეთი უგრანობელი იყო ბრწყინვალე ლორდი!

ბ. შალიკაშვილმა უბადრუკი, ერთგული, მოყვარული სულთმობი სოლომონის როლი, უნაკლულად ჩაატარა.

ქ-ჩ ტასამ საოცარის სიმკვირცხლით, სიხალისით ჩაატარა პისტოლის, კინის მეგობრის შვილის როლი.

ქ-ნ კ. დავითაშვილის ასული (ელენე) ცივად თამაშობდა მდივნის ასული ვერ იყო მაინც და მაინც კარგი. ანა დემბი, კინის სიყვარულით გატაცებული ქალი, უფრო მეტაჟივად გამოხატვდა თავის აზრს მართა სიტყვა არ მკაზა: ხასის, სხეულის მოძრაობა უნდა უწყობდეს ხელს იმას, რასაც სიტყვა გამოხატავს ხოლმე.

ქ-ნ ჯავახიშვილის ასული ემვას უმნიშვნელო როლი უმნიშვნელოდვე ჩაატარა.

დანარჩენებზე არას ვიტყვი: ზოგი მათგანი ყოველ შემწეო იყო, ზოგიც უარესი, მხოლოდ ბ. მურაღული (კონ-კუესი) თავისი შესაფერი როლით გამოჰყა თავისი თავი დანარჩენ გროვასგან.

კვირას, 11 იანვარს, ძალზე მობეზრებული ორი ობლივი* წარმოადგინა ჩვენმა დასმა. ხალხი ჩვეულებრივ ბლომად ესწრება...

Lami

სახალხო სხლში ქართ. წარმოდ მმარ. წრეში კ. შათირიშვილის რეჟისორობით 17 იან. წარმოადგინა „სოფლის გმირები“, ირეთლის მიერ ე. ნინო-შვილის ჩვენნი ქვეყნის რაინდიან გადმოკეთებული. როლები შეფერვულად იყო განაწილებული, მაგრამ წარმოდგენაში მაინც უფერულად ჩაიარა. შიგა და შიგ კარგები იყვნენ კ. ხახანაშვილი (ტარიელ მკლავაძე), ანკარა (ანიკო), ა. მეტრეველი (სპ. მცირეშვილი), მაგრამ მთლი ნობა მაინც ვერ დაიცვეს. მეტად კარგი გამოქნილი მედუქნი იყო რ. სალაყაია, არც მოქიფე თავადიშვილებს (გ რატიშვილი, ა ივერალი) და ვლ. სიამკურთხეს (ან ბუსუსი) უჭირდა, მაგრამ უკეთესები, საუცხოვანი იყვნენ უსიტყვო როლების აღმსულლებლნი მვისრე—დანაჯი (ვგონებ ს. რომანიშვილი), გუგუროლი მგზავრი (გ. ნინიძე) და სხ.

შპავანი

აშლაბნის თეატარი გასულ კვირას ი. ივანის რეჟისორობით წარმოადგინეს „პეპო“. დაკორეებული და შესამებული თამაშით ირჩიოდენ მხოლოდ ი ივანიძე (პეპო), გ. იორდანიშვილი (კაკული), ე. მარგველაშვილი (კეკე და რ. ჯობლაძე (სამსონი). გ. გელიკურაშვილს გინა ბურნუთის მოაფევა ხედალს იწვევს და იგიც ბურნუთით ახველებდა, ქ-ჩი ქართულ-შვილისა უკეთ სი ეფემია იქნებოდა, რომ როლი სცოდნოდა და შესაფერად სცმოდა, ი. რევაზიშვილი უკედ თამაშობდა, მაგრამ მაინც საცხებით ვერ განახალიერა ზიმიზიმივი. დ. რჩეულოვისა (შუშანა) მხარს უჭერდა. წერილმანებს ტყუილად ყურადღებას არ აქცევენ: შროლი ბადით შემოსვლა, რომელსაც შლის კიდევ, კარგი არ იყო. როლები სუსტად იციოდნენ, თეატრში ციოდა, ხალხი საქმოდ დაესწრო. —**მრი**

მისაბამი მაგალითი

ქ-ნო რ-როს ამასთანავე გაახლებთ მომავალ ლატარიისთვის (თეატრის ასაშენებელ ფონდის სასარგებლოდ) ორ ოქროს გულზე დასაბნევს და ერთ ვერცხლოს კოვებს. უმობრიოლესად გთხოვთ გადასცეთ დანიშნულებისამებრ*!

პატივისცემით ანნა მაჭავარიანისა

წ ვ რ ი ლ ი ა მ გ ე გ ი

▶ პარტიული თეატრის ასაშენებელი ფონდის

სასარგებლოდ ხაშურში ადგილობრივმა ღრამ. წრემ 17 იანვარს წარმოადგინა ტრ რამიზიანის „საბედისწერა დამბაზა“, წმინდა შემოსავალი 30 მან. ღარაზ.

ძარბო მხს. ანხ-ის წარმოდგენები სახ. სახლში: 26 იან. „ედმონდ კინი“, 30 იან. „ჰენრიხ მეფე ნავარიელი“ 31 იან. დილით — „ლალიტი“.

▶ **გამოჩინილ მოსამკვამე ძალს** ელ. ჩერქეზიშვილს (გვრთაში ელი ჩეროვის სახელით ცნობილი), რომელიც ახლახან დაბრუნდა სუეციიდან, კომპ. კ. ფოცხევაშვილი საცატროლო თბილისში იწვევს.

▶ **ახალი დრამატიული კომპა** „სიკვილის ღმერთები დასწერა ახალგაზრდა მგოსანი ილ. მოსაშვილმა პოემა შეიცავს 5 მოქ. ოთხი მიწის ქვეშ — „სიქიოში“ სწარმოებს, ერთი დედამწერზე — „საქაოში“. მომქმედნი პირნი გარდაცვალებულთა სულებია.

ღამ. მისხი ზარს, „თეატრის მოგონებთა“.

დაიბეჭდება ჩვენს ჟურნალში.

▶ **პარტიულ ძალთა სახ-ბამ** 21 იან. ქ. თბილისში ყულობებით ფული შეგროვა დატროლ ჯარის კატათვის წმ. ნინოს ღაზარეთში რამდენიმე საწოლის დასადგმელად.

▶ **სახლი ფიგნი —ჯავაშვილის** თხოვლებათა ცალკე გამოცემა, მივიღეთ. წიგნი მეტად ფაქიზად და შხიანიანდ არას დაბეჭდილი ორფერი წამლით, კაბადანები ნაწიბურებით აქვს შემუშავი, დართული აქვს კიტა აპაშიძის და მ. წულუკიძის კრიტიკული მიმოხილვანი, ავტორის სურათი, შეიცავს 3 2 გგ. (სულ 71 მინიატურა და მეტად იოვად პირის —60 კაპ. ამ წიგნს შემდეგ ცალკე წერილს ვუძღვნით. წიგნი გამოცემულია „ნარაგის მიერ“.

▶ **გრიშაშვილის სტამბო** 27 იანვ. სახ. (სახლში) ნუთის განყოფილებისაგან შესდგება. თვით გრიშაშვილი წაიკითხავს ჯერ დაუბეჭდვად ლექსს „ზღაპარი ჰამპეში“, რომელიც გასულ ზაფხულს დასწერა.

▶ **მ. ჯაბაშვილი სალიბარატორო დიანს** ჰპარათეს სახ. სახლში 30 იანვ ტრანსპორტისა და გრიშაშვილი წაიკითხავენ ილ ჰაქევაძის „განდვილის“. შესადიერ ლექციას წაიკითხავს გ. წულუკიძე. დასაწყისი დილით 11 ს.

*) სამივე ნივთი გარდაეცა ქართ. ღრამ სახ. რედ.

წელიწადი
მისამამ

მიიღება ხელმოწერა 1915 წ.
ყოველკვირეულ სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო და საზოგადოებრივ ჟურნალ

წლიურად 5 მ.
ნახევარი
წლით 3 მან.

„თეატრი და ცხოვრება“-ზე

იუმორისტულ განყოფილებით და შარყებით

„თეატრი და ცხოვრება“ ყოველგვარ ჯგუფურ-დასურ მიმართულების გარეშეა ჟურნალი იუმორეს ყურადღებას მიაქცევს სცენის, სიტყვა-კაზმულ მწერლობის, მუსიკის, ქანდაკების, სამხატვრო-სახელოვნო და საზოგადოებრივ მოვლენათა გარკვევას. ყოველ ნომერში დაიბეჭდება სარტერტუარო პიესა

ფ ა ს ი: წლით 5 მან., ნახევარი წლით 3 მან., თითო ნომერი 10 კაპ. ფულის შემოტანა ნაწილნაწილადაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 2 მ., პარტის გასვლამდე 2 მ., დანარჩენი 1 მ. ენკენისთვის 1.

ხელმოწერა მიიღება: რედაქციაში (სორაპანი-სტამბაში) დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ჟურნალ-გაზეთების კანტორა „განთიად“-ში, „ცოდნასა“ წიგნთსავაჭროში, რკინის გზის სახელოსნოში—ალ. ძაძამიასთან, ქუთაისში

თ. მთავრიშვილას წიგნთ სავაჭროშია ს. ეპიტაშვილთან მიიღება განც ადებანი ჟურნალში დასაბეჭდათ. განცხადების ფასი: 1 ცვ მორიგებით, 2, გვ. კორპუსის პუკარი ერთ სვეტზე 25 კ. შ.ზე—20 კ., 4 ზე—15 კ. ფული და ყოველგვარი მასალა უნდა გამოიგზავნოს იოს. იმედაშვილის სახელზე. ფოსტის მისამართი: თიფლის, რედ. „Театри да Цховреба“ Иосифи Имедашвили რედაქტორ-გამომცემეა ანნა იმედაშვილისა

ს ა ხ ა ლ ზ ო ს ა ხ ლ ი

პარასკევს 30 იანვარს

სახლხო თეატრის სცენის მოყვარე გ. ჯაბაურის მიერ გაიმართება

ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ო დ ი ლ ა ოთხ განყოფილებად

მ. წულუკიძე წაიკითხავს ლექციას

ბანდებილია

II—III

ბ ა ნ დ ე ბ ი ლ ი

ორ სურათად, ილია ჭავჭავაძის ლეგენდა წაიკითხულ იქნება ტანისამოსებსა და გრიმებში

VI

ახალგაზრდა მწერლები, მსახიობნი და სცენის მოყვარენი წაიკითხავენ სცენებსა და ლექსებს.

დასაწყისი დღის 11 ს.

ფასები სახალხოა

სცენას დასდგამს ხანფუხის სცენისმოყვარეთა რეისრობა ს. პეპანოვი.

უჟურნალი
„თეატრი და ცხოვრება“

გასასყიდათ თბილისს და პროვინციაში კარდუცე უწყინალ-გაზეთების გამომცემელ კანტონს

„მანდილა“-ს

გიორგი მაკ. მახარაძეს

მისიქილის მოსახეკტ, № 18. ფოსტის ყუთი № 21.

უგმელა გამომცემელ თბილისის და პროვინციის მას უნდა მომართონ.

ახალი ქართული გამოდის ქ. გორაში, კვირაში ორჯერ — ხუთშაბათობით და კვირაობით. წლით 5 მან. ნახ. წ. 3 მ., 3 თვით 1 მ. 50 კ., 1 თვით 50 კ., თითო ნომერი 5 კ. მოკითხეთ ყველა გზ. რედქცია-კანტორა- გორი, სემეფო ქ. № 15. რედ.-გამომცემელი და კარიჭა შვილი. (5-1)

მიიღება ხელის მოწერა 1915 წ. ყოველ-დღიური სალიტ. და საპოლიტიკო გაზეთი „სახალხო ურსელი“ (კერძობით) სურათიანი დაბამებით (კერძობით)

გამოვა იმავე პრინციპით; როგორც 1914 წ. გაზეთის ფასი წელიწადში 8 მან. 50 კ., ნახევარი წლით 4 მ. 50 კ., 3 თვით 2 მ. 25 კ., ერთი თვით 75 კ. ცალკე № შაურად, დამატებინი 7 კ. საზღვარ-გარედ თვეში ზედმეტი 50 კ. — აღრესი გამოსაცემელი ფასი: თბილისის თბილისს გარედ, ან თბილისის გარეთისა ისევ თბილისის გარეთისაზე 40 კ. დანარჩენ შემთხვევებში უფასოა. წლიურ ხელის მომწერთ გაზეთის ფასი 8 მ. 50 კ. შეუძლიანთ გადაიხადონ ნაწილობით: ხელისმოწერისთანავე 3 მ., 1 აპრილამდე 2 მ., 1 თბათვემდე და დანარჩენ 1 მ. 50 კ. 1 ენენისთემდე. გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან. ხელის მოწერა მიიღება: „სახალხო ფურცელის“ კანტორაში, სსახლის ქ., სარაჯოშვილის სახლი. (შესაგებოდან), 2) ქ. შ. წ.-ქ. სახ. მთავარ გამგებობის წიგნის შალაზაში, 3) ქუთაისში ვივარა მეზუქუსთან. ფოსტით: თიქლ, გაზ. „Сахалхо Пурцели“, ПОЧТ. ЯЦ. № 190.

„თეატრი და ცხოვრების“ კანტორაში ისყიდება გ. თუ-მანიშვილის წიგნი

Характеристики и воспоминания
(ქართული თეატრი — ქართველი და სომეხი მწერლები და სხვა მოღვაწეები. — რუსის მწერლები ჩვენში და სხვ.) სამი ნაწილი, ფ. თითო ნაწილის — 50 კოპ. მთელი შემოსავალი დანიშნულა ქართულ თეატრის აღსადგენად ფონდის გასაძლიერებლად. (5-3)

ქართულ კულტურის
მოყვარეთა საზოგადოების თაოსნობით კვირას, 25 იან. დეპუტატთა საკრებულოს დარბაზში (მედიანისკის ქუჩა, სახ. დი № 2) გაიმართება მორიგი კრება ქართულ კულტურის მოყვარულთა საზოგადოების კრების საგანზე. საუბარი ქართულ მართლწერის შესახებ (15 იანვრის კრების გაგრძელება). დასაწყისი დღის 11 საათზე.

მიიღება ხელის მოწერა 1915 წ. რუსულ გაზეთი „სახალხო ურსელი“ კიბე-ზე
გაზეთი წლიურად ღირს ქალაქში — 6 მან., ქალაქს გარედ — 8 მან. საზღვარ გარედ — ორჯერ მეტად.
მისამართი: Тифлиси, „Византианская Ръча“ Дворцовая ул. Д. Сарджиашვილი
რედქტორი თავ. კ. კ. თუმანიშვილი
გამომცემელი ე. დ. გორდელაძე

მიიღება ხელის მოწერა 1915 წ. სალიტ. და სპოლიტიკო ტერატიკო გაზეთი. გამოდის ორშაბათობით. წლით 2 მ. 20 კ., ნახევარი წლით 1 მ. 25 კ., თითო № — 5 კ. რედ.-გამომცემელი გრ. დიასამიძე. მისამართი: Тифлиси, ред. „Теми“ Ольгинская, д. Диасамидзе, № 4.